

DATUM 11/18-11-2020

AAN Commissie Milieu en Mobiliteit

VAN Arne Schaddelee

DOORKIESNUMMER R. Horbach, 2242 (MOB) en Arie Vijfhuizen 06-50003554 (MOB)

DOCUMENTNR.. 820CE878

ONDERWERP Stand van zaken in PU met betrekking tot waterstoftankstations en mobiliteit

Geachte leden van de commissie,

Op 6 november 2019 heeft gedeputeerde Van Essen toegezegd om bij de laadinfrastructuur het onderwerp waterstoftankstations mee te nemen. Omdat op dit onderdeel een wisseling in portefeuille heeft plaatsgevonden, informeer ik u hierbij over de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkelingen van waterstoftankstations binnen de provincie Utrecht.

Inleiding

Naast stimulering vanuit het Programmaplan Energietransitie 2020-2025 voor elektrisch laden, wordt ook vanuit het Uitvoeringsprogramma goederenvervoer 2019-2023 en de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht 2018-2022 gewerkt om een bijdrage te leveren aan een gezonde leefomgeving.

Doelstelling hierbij is het verbeteren van de luchtkwaliteit en het klimaat, door het terugdringen van de uitstoot van fijnstof, stikstofoxiden (NO_x) en koolstofdioxide (CO₂). Het stimuleren van het gebruik van schone brandstoffen en energiedragers maakt hier onderdeel van uit.

Vanuit de toezegging die ik u op 6 november heb gedaan, zijn wij afgelopen jaar ook al gestart met het verkennen van de markt, het overleggen met marktpartijen en het aansluiten bij bestaande initiatieven op het gebied van waterstof en waterstoftankstations.

Stand van zaken waterstof en mobiliteit

Vanuit milieu, energietransitie en mobiliteit werken we gezamenlijk aan een provinciaal netwerk van Clean Energy Hubs voor goederenvervoer langs de vervoerscorridors weg en water, in samenwerking met externe betrokken partijen zoals gemeenten, Rijk en bedrijfsleven. Onder een Clean Energy Hub (CEH) verstaan we een openbaar toegankelijke tank-, laad- of bunkerfaciliteit met een aanbod van minimaal twee alternatieve, duurzame energiebronnen voor het beroeps(goederen)vervoer over weg en/of water. Dit provinciale netwerk maakt onderdeel uit van een landelijk netwerk van Clean Energy Hubs, dat wordt gestimuleerd vanuit het Rijk (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) -goederencorridors / Ministerie Infrastructuur en Waterstaat (IenW)). Onze rol hierbij is om initiatieven vanuit de markt te faciliteren en te verbinden aan koppelkansen, zoals lokale waterstofproductie, truckparking en mogelijkheden voor OV en stadsdistributie.

Op dit moment spelen er verschillende initiatieven voor waterstoftankstations binnen de provincie, soms gericht op goederenvervoer, maar vaak ook in combinatie met personenvervoer. Dit is gedaan om de afnamegarantie te vergroten en hierdoor een betere businesscase te krijgen. Immers, op dit moment worden er nog te weinig vrachtauto's (bussen, huisvuilauto's e.d.) op waterstof geproduceerd voor voldoende afname van waterstof. Vanuit het bedrijfsleven worden hiervoor verschillende initiatieven ontwikkeld, vaak een combinatie van heavy duty (zwaar transport) en personenvervoer.

Autodealers krijgen namelijk alleen waterstofauto's geleverd, wanneer er in de directe nabijheid een waterstoftankstation staat. Daarom ontstaan er op verschillende locaties consortia vanuit het bedrijfsleven voor de ontwikkeling van een waterstoftankstation met een druk van 700 bar voor personenvervoer en 350 bar voor heavy duty.

Waterstof voor personenvervoer kan ook worden geleverd via mobiele waterstoftankstations. Dit gebeurt al op verschillende locaties, o.a. in Maarn en Nieuwegein. Hiervoor moet de waterstof nog wel worden vervoerd, maar voor de aanjaagperiode kunnen dit soort tankstations wel dienst doen, totdat er uiteindelijk een betere waterstoftankinfrastructuur voor handen is.

ECUB

Vanaf eind 2018 is de provincie in gesprek met betrokken partijen voor de ontwikkeling van verschillende waterstoftankstations in de provincie. Daarbij hebben we kennis gemaakt met het Energie Collectief Utrechtse bedrijven (ECUB). Het ECUB had al stappen gemaakt met het aanjagen van de vraag naar waterstof én de ontwikkeling van een consortium vanuit het bedrijfsleven op Lage Weide om te investeren in een waterstoftankstation op Lage Weide. ECUB heeft een groot netwerk, waarin wij sedert 2019 in een regulier ECUB waterstof overleg (het H₂U-overleg) participeren, samen met Rijkswaterstaat (RWS), de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Stichtse Vecht en het bedrijfsleven. Vanwege het feit dat ECUB zoveel expertise hierin heeft opgebouwd, hebben we hen gevraagd om deze expertise ook in te zetten voor andere initiatieven met waterstoftankstations, hetgeen inmiddels ook is gebeurd.

Naast duurzame mobiliteit met waterstof zet de provincie Utrecht ook in op het verduurzamen van de binnenvaart, waarbij waterstof ook een belangrijke rol kan spelen. Hiervoor wordt vanuit het bedrijfsleven al gewerkt aan een waterstofschip en zijn er al drie locaties in beeld voor een waterstoftank-infrastructuur, te weten:

- Lage Weide;
- KWR Nieuwegein;
- Divers Woerden (nabij de afrit).

Ambitie en rol van de provincie

Vanuit het Programmaplan Energietransitie 2020-2025, het Uitvoeringsprogramma Gezonde Lucht 2018-2022 en het uitvoeringsprogramma Goederenvervoer 2019-2023 dragen we bij aan een klimaatneutrale samenleving. Waterstof is een bewezen technologie voor de mobiliteit die wij als provincie ook actief kunnen gaan stimuleren. Het belangrijkste positieve effect wordt op termijn verwacht van autonome emissiedaling van het verkeer: het emissieloos rijden (elektrisch en waterstof). Binnen 10 jaar is in elk geval het openbaar vervoer binnen de provincie emissievrij. Ook zetten we in op het verminderen van stikstof door de uitstoot van de binnenvaart over onze Utrechtse vaarwegen te verminderen. Vanuit het Uitvoeringsprogramma goederenvervoer stimuleren we emissieloos vervoer en zetten we in op de ontwikkeling van een dekkend netwerk van Clean Energy Hubs (elektrische en waterstof) nabij de goederencorridors, wegen en water in onze provincie. Dit mede ter uitvoering van een afspraak in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT 2019) om te komen tot een landelijk dekkend netwerk van clean energy hubs.

Daarnaast proberen we om in onze contracten met de diverse tankstationhouders langs onze eigen wegen, overeenstemming te bereiken voor het toepassen van waterstof als brandstof. Dit is wel afhankelijk van de voorwaarden die nu zijn opgenomen in de concessies.

Overzicht locaties waterstofinfrastructuur

Hieronder treft u een globaal overzicht aan van de initiatieven waar de provincie Utrecht momenteel bij is betrokken:

Clean Energy Hub Lage Weide (elektrolyser en tankstation)

In navolging van een eerdere Demonstratie Klimaat Technologieën en Innovaties (dkti)-aanvraag voor een H₂O-tankstation in 2019 door ECUB, die helaas niet werd gehonoreerd, is het bedrijfsleven op Lage Weide doorgegaan met hun ambities om te willen investeren in waterstof als energiedrager voor mobiliteit op Lage Weide, voor zowel weg als water. De ECUB heeft op verzoek van de ondernemers al in 2019 enorm geïnvesteerd in het aanjagen van de vraag naar waterstof. Dit heeft geresulteerd in een hernieuwde aanvraag voor een EFRO-subsidie. Een consortium van ondernemers op Lage Weide en omgeving zal investeren in de aanschaf en het uitbaten van een elektrolyser en een waterstoftankstation met behulp van genoemde EFRO-subsidie (Europees Fonds voor Regionale

Ontwikkeling). Tegelijk zal geïnvesteerd worden in een wagenpark (personenvervoer en bedrijfsauto's, later uit te breiden met vrachtauto's), zodat afzet van de groene waterstof op dit tankstation is gegarandeerd.

Overige initiatieven

In Utrecht is vooral de ECUB bezig met het ontwikkelen van mogelijkheden om met waterstof aan de slag te gaan. Daarnaast zijn er diverse initiatieven vanuit het bedrijfsleven en gemeenten (o.a. Amersfoort, Utrecht, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Veenendaal, Woerden en De Meern) en het bedrijfsleven actief of hebben belangstelling om waterstof mee te nemen.

Hierin werken we samen met RWS, RVO, ministeries EZK en IenW, gemeenten en het bedrijfsleven om het gebruik van schone brandstoffen en energiedragers te stimuleren en om investeringen in waterstofinfrastructuur te faciliteren en te ondersteunen.

Waterstofconvenant

Voor bedrijfswagens, maar ook personenauto's en voor de lange afstanden over weg en water wordt waterstof gezien als een kansrijke duurzame brandstof. Ook tanken duurt qua tijd maar een fractie van het elektrisch laden. Rijden op waterstof kan dus bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord, Schone Luchtakkoord en aan de vermindering van de stikstofopgaven. Voor het project H2U (het uitvoeringsprogramma waterstof voor de regio Utrecht) is ECUB gestart met een plan van aanpak om de waterstofkansen voor mobiliteit in de regio Utrecht uit te voeren. Daarin wordt door regionale partijen gewerkt aan een regionaal convenant voor waterstof en mobiliteit.

Op landelijke schaal wordt door verschillende partijen (vertegenwoordigd in het waterstofplatform), VNG en het Ministerie van I&M een waterstofconvenant voorbereid. Verwachting is dat dit convenant begin 2021 gereed komt. Het landelijke convenant heeft ten opzichte van H2U een bredere focus. Waarbij ook de productie, de distributie en een nog breder toepassingsgebied van waterstof wordt meegenomen.

De opdrachtgevers van H2U, waaronder de provincie Utrecht, willen in het regionale convenant aangegeven hoe de doelstellingen uit het landelijke waterstofconvenant kunnen landen in de regio Utrecht.

Doelstellingen hierbij voor de regio Utrecht t/m 2025 zijn:

- 10 waterstoftankstations
- 1.500 waterstofpersonenauto's inclusief busjes
- 300 waterstofvrachtwagens
- 1 of 2 waterstofvaartuigen
- 2 waterstofbussen

Bij elkaar vormt dit 10% van het nog op te stellen landelijke waterstofconvenant.

De planning voor het regionale waterstofconvenant is:

- Eind oktober / begin november 2020: enthousiasmeren stakeholders
- Eind november 2020 waterstofdiner met ondertekening
- t/m 2025 werken aan realisatie doelstellingen